

YU ISSN 0351-2851

ACROCEPHALUS

LETNIK IV

ŠTEVILKA 16

JUNIJ 1983

VOLUME IV

NUMBER 16

JUN 1983

ACROCEPHALUS

dvomesečno glasilo Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije, Jugoslavija
bimonthly journal of Bird watching and bird study association of Slovenia,
Yugoslavia

naslov uredništva editorial address	Langusova 10, 61000 Ljubljana
urednik editor	Iztok Geister 64202 Naklo 246, tel. 064 47170
uredniški svet editorial council	Franc Batič, Izток Geister, Janez Gregori, Boris Kryštufek, dr. Sergej D. Matvejev, Rado Smerdu, Dare Šere, dr. Andrej Župančič
oblikovalec designer	Iztok Geister
tehnično risanje technical drawing	Danica Dovgan
tipkanje typing	Ivanka Metelko
lektorja readers	Janko Kovačič (za slov.-for slov.) Irena Jurak (za angl.-for engl.)
tisk print	Sitotisk Janja & Andrej Košir Žeškova 5, Kranj
cena price	100 din za številko

DRUŠTVO ZA OPAZOVANJE IN PROUČEVANJE PTIC SLOVENIJE - JUGOSLAVIJA

BIRD WATCHING AND BIRD STUDY ASSOCIATION OF SLOVENIA - YUGOSLAVIA

naslov address	Langusova 10, 61000 Ljubljana
predsednik president	Janez Gregori Podkoren 72, 64280 Kranjska gora
tajnik secretary	Tomi Trilar Pot v Bitnje 12, 64000 Kranj, tel. 064 21806
blagajnik treasurer	Dare Šere Glinškova ploščad 12, 61000 Ljubljana, tel. 061 348274
žiro račun	50101-678-73884
izvršni odbor executive board	Iztok Geister, Janez Gregori, Peter Grošelj, dr. Sergej D. Matvejev, Andrej Sovinc, Dare Šere, Borut Štumberger, Rudolf Tekavčič, Tomi Trilar, dr. Andrej Župančič
letna članarina subscription rate	500 din za posameznike (300 din za dijake in študente) in najmanj 1.000 din za ustanove člani prejemaajo glasilo brezplačno

»Rdeča knjiga« ogroženih vrst ptičev

»The Red Book« of endangered bird species

Velikokrat ponavljamo staro zgodbo o vzponu človeka, kako je začel obvladovati naravo okoli sebe, marsikdaj ošabno prepričan, da mu je to uspelo. Uničeval je živali in rastline, mnogokrat skupaj z njihovim življenjskim prostorom. Vse več živalskih in rastlinskih vrst je izumrlo - za vedno so bile zbrisane s površja naše zemlje.

V zadnjih 350 letih je izginilo z našega planeta 36 vrst sesalcev in 94 vrst ptičev, o manjših živalih, npr. žuželkah, pa nimamo niti približno natančnega pregleda. Dejstvo je, da je danes 600 velikih živali na robu iztrebljenja.

Človek je bil priča izginjanju številnih živalskih in rastlinskih vrst. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da vrste izginjajo tudi po naravni poti. O bogastvu vrst v preteklosti nam govorijo številni fosilni ostanki: številne vrste so preprosto prišle do konca svojega naravnega obstoja, izgubile so tekmo z bolj prilagojenimi vrstami - in izginile. Torej vrste izumirajo po naravni poti tudi danes. Vendar pa je hitrost izumiranja močno pospešena v zadnjih stoletjih. Strokovnjaki ugotavljajo, da so štiri od petih vrst postale ogrožene zaradi človekovega delovanja, premišljenega ali nepremišljenega.

Zastrašujoče zniževanje števila živalskih in rastlinskih vrst je napotilo Mednarodno zvezo za varstvo narave (IUCM), da se je lotila pripravljanja tako imenovane "Rdeče knjige" (Red Data Book), seznama ogroženih živalskih in rastlinskih vrst. Svetovna "Rdeča knjiga" ogroženih živali ima štiri volume, ki se dopolnjujejo. Od ptičev je obdelanih 437 vrst.

Rdeče knjige pa pripravljajo, ali so to že naredile, tudi posamezne države. Pri nas žal to še ni narejeno, vendar pa so se že začele priprave, da se ta vrzel čim prej zapolni.

Pri sestavljanju "Rdeče knjige" ptičev so razdeljene vrste v štiri kategorije:

1. izginula ali izumrla vrsta - sem spadajo vrste, ki so nekoč gnezdile, sedaj pa kljub iskanju njihovo gnezdenje ni ponovno potrjeno,
2. ogrožena vrsta - vrsta, ki ji preti izumiranje,
3. ranljiva vrsta - sem sodijo vrste, ki so zelo občutljive za spremembo ekoloških pogojev,
4. redka vrsta - sem sodijo vrste, ki imajo zelo majhno populacijo, so omejene na ozko geografsko območje, ter endemične in reliktnne vrste. Sem sodijo tudi vrste, ki so bile ogrožene, a se je stanje izboljšalo, ter vrste, za katere ne moremo določiti statusa zaradi pomanjkanja podatkov.

Vsaka vrsta je v Rdeči knjigi temeljiti predstavljena. Podana je njena razprostranjenost, ekološke značilnosti, biologija, številčnost v naravi, vzroki njenega izjemnega števila, podani pa so tudi podatki, kaj je bilo in kaj je treba storiti za njeno varstvo. Skrajni čas je, da se temeljito lotimo priprave "Rdeče knjige" tudi pri nas. ZIS je pooblastil Zavod za zaščito prirode u Zagrebu, da v sodelovanju z republiškim zavodi pripravi predlog. Za to so potrebni številni podatki, ki jih počasi zbiramo. Prav je, da so predlogi za seznam temeljito pripravljeni in argumentirani, pozabiti pa ne smemo, da je seznam vedno mogoče dopolniti in spremeniti in se pomanjkljivosti lahko odpravijo. "Rdeča knjiga" je namenjena širokemu krogu: od planerjev, zakonodajalcev in znanstvenikov do lovcev, ribičev in vseh, ki jim je narava pri srcu. Vedeti moramo, da je naša generacija odgovorna za vrste, ki so še žive in jih je treba ohraniti.

Prispevek k poznavanju ptic s področja reke Ljubljanice s predlogom za zavarovanje

Contribution to the data on bird life in the area along the Ljubljanica river and a proposal for its protection

Andrej Sovinc, Rudolf Tekavčič

UVOD

V tem sestavku, ki je v sklopu člankov o zaščiti ptic in njihovih prebivališč na Ljubljanskem barju, obravnavamo predel med Vrhniko in Črno vasjo. Za ta predel je značilna reka Ljubljanica in njeni pritoki.

Prispevek nikakor ne daje popolne slike o pticah tega predela, ker bi zaradi pomenbnosti terena zahteval temeljitejšo obdelavo; služi lahko samo kot bežen pogled v ptičji svet Ljubljanice in okolice.

GEOGRAFSKI POLOŽAJ IN OPIS TERENA

Ljubljanica je najpomembnejša reka Ljubljanskega barja. Vanjo se stekajo vode z 802 km² velikega padavinskega področja. Ima več kraških izvirov iz tektonskih razpok v jurskih apnencih. Med izviri so znani Veliki in Mali Močilnik, Antonova izvira /Mala Ljubljanica/ ter Malo in Veliko okence, Pod skalo, Pod orehom in Maroltov izvir /Velika Ljubljanica/. Od izvirov pri močilniku in okolici teče Ljubljanica mimo Vrhnike v loku proti Podpeči, nato v severnovzhodni smeri prečka Barje do izliva Iščice ter se nato obrne severno do Ljubljane. Teče skozi Ljubljano in se pri Zalogu izliva v Savo. Zaradi majhnega padca voda le počasi teče, kar se kaže tudi v njenem značaju in rečnem obrežju. V Ljubljanico pritekajo večji in manjši pritoki /Ljubija, Bistra, Borovniščica, Kušljanov graben, Drobtinka, Radna idr./, veliko je tudi poraslih kanalov in jarkov. Obrežje Ljubljanice je obraslo z vrbovjem, ločjem in drugimi močvirskimi rastlinami, ob izlivu potokov pa je tudi trstičje. Močvirno pokrajino oživaljajo skupine gmovja in drevja /breze, topoli, hrasti, jelše, vrbe idr./.

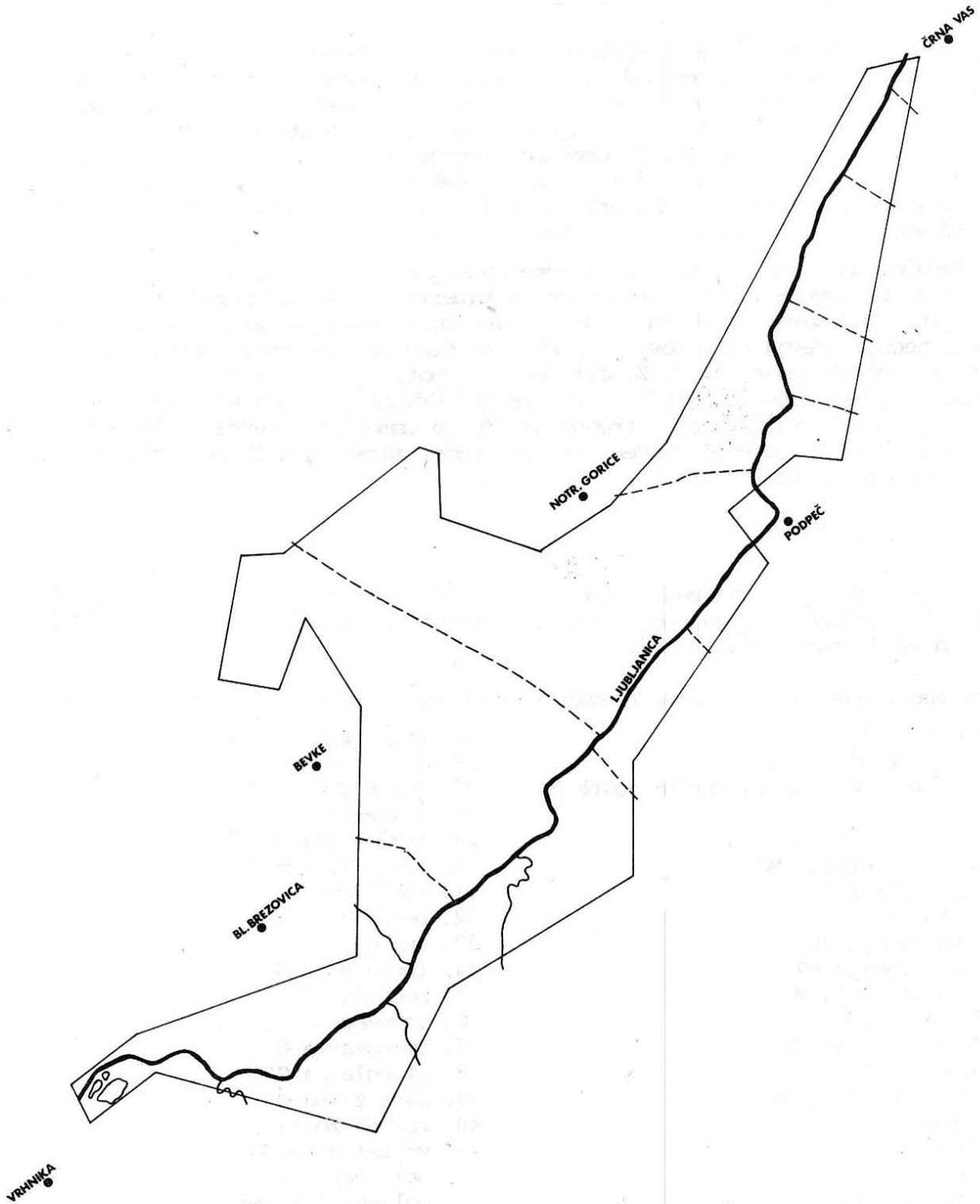
Prst je večidel šotnata, precej je tudi kisle črne zemlje. Površine so gospodarsko manj pomembne; poraščajo jih močvirske trave, ki jih ponekod celo ne kosijo in so zato zarasle z gostim gmovjem. Obdelanih površin je le malo.

METODA DELA

Obravnavani predel obiskuje R. Tekavčič že vrsto let, temeljiteje pa ga preučuje od leta 1975. Seznam vrst je rezultat njegovih opazanj, nekaj podatkov pa je prispeval tudi A. Sovinc. Opazovanja so bila v vseh letnih časih, različnih vremenskih razmerah, podnevi in ponoči. Ptice so bile določene na osnovi opazovanj z daljnogledom. Nedvomno se bo število vrst povečalo, ko se bo tudi v tem območju pričelo sistematično loviti ptiče z mrežo. Seznam opazovanih vrst je še precej nepopoln, posebej pri preletnih vrstah. Starejših podatkov iz letarature je precej, upoštevani bodo pri končnem poročilu. Avtorja naprošata vse, ki imajo še neobjavljene podatke s tega predela in so jih pripravljene odstopiti, da jih objavijo ali pošljejo na naslov avtorja.

OGROŽENOST

Površine tik ob Ljubljanici so sedaj še precej neokrnjene, njihovo morebitno uničenje pa bi povzročilo nepopravljivo škodo za nekatere ptičje vrste. Travnate in obdelane površine za zdaj še niso v nevarnosti; ptice ogroža samo zgodnja strojna košnja, razni herbicidi in pesticidi. Drugače je z vodnimi površinami, ki so neposredno prizadete. Pogosto vanje spuščajo strupene odplake, ki pomore vodno floro in favno. Ribe, kot najočitnejši indikator zastrupitve, niso edine žrtve takih pomorov: s kontaminiranimi ribami in drugimi živalmi in rastlinami se

Slika 1: Predel Ljubljanice med Vrhniko in Črno vasjo, predlagan za zavarovanje

Figure 1: The area along the Ljubljanica river from Vrhnika to Črna vas

hranijo tudi druge živali, med njimi seveda tudi ptice. Zaradi prehranjevalne verige in specifičnega delovanja takih kemičnih snovi se ti strupi prenašajo z vrste na vrsto. V najhušem primeru taki osebkki propadejo: samo letos so bile ob Ljubljanici najdene tri zastrupljene mrtve kanje.

ZANIMIVEJŠA PODROČJA, KI NAJ BI SE ZAŠČITILA

Celotna trasa Ljubljanice in njenega porečja je izrednega pomena za ptice. Številne vrste se tu ustavijo med selitvijo /znana selitvena pot preko Ljubljanskega barja/, veliko je tudi gnezdilcev, med katerimi je nekaj redkih in ogroženih vrst. Poleg močvirnih travnikov, ki služijo kot gnezdišče nekaterim ogroženim vrstam, je predvsem za seleče se ptice pomembno vrbovje ob vodi, kjer najdejo primerno skrivališče in dovolj hrane. Kot gnezdišče nekaterim vrstam so pomembna tudi mesta, kjer pritečejo pritoki v Ljubljanico. Taka mesta so večinoma porasla z gostim trstičjem, v zaledju pa so vlažni travniki, drevje in grmovje.

Predlagamo, da bi ob celotni trasi reke Ljubljanice od Vrhnike do Črne vasi v širini 1-2 km prepovedali vsakršne posege, s katerimi bi se spremenila prvotna podoba pokrajine /pozidava, morebitna industrijska cona, onesnaževanje voda, odlaganje smeti, sečnja drevja in grmovja, preveliko število ribolovnih dovolilnic in pretirano čolnarjenje itd./. Zaščito bi bilo potrebno razširiti tudi na ribnike na področju Ljubljanice pri Sinji gorici in pri Vrhniki, ki doslej ornitološko še niso bili dovolj raziskani, potrebno pa jih je temeljito preučiti. Za področje Bevk pripravljamo poseben članek, saj ta predel zaradi svojih redkih in ogroženih vrst to nedvomno tudi zasluži.

SEZNAM OPAZOVANIH VRST

Seznam ptičjih vrst, opaženih v tem območju, je rezultat dela R. Tekavčiča, podatke za malega martinca, breguljko, brinovko, meniščka, kratkoprstega plezavčka in brgleza pa je posredoval A. Sovinc.

Ptice smo glede na njihovo zadrževanje v obravnavanem predelu razdelili na:

- gnezdilke G	25. mali martinec PR
- možne gnezdilke MG	26. rečni galeb PR
- preletne, poletne in zimske goste PR	27. golob duplar G
	28. grivar G
1. mali ponirek G	29. turška grlica G
2. čopasti ponirek MG	30. divja grlica G
3. mala bobnarica MG	31. kukavica G
4. kvakač PR	32. pegasta sova G
5. siva čaplja PR	33. čuk G
6. rjava čaplja PR	34. lesna sova G
7. bela štokrlja MG	35. podhujka G
8. mlakarica G	36. vodomec G
9. dolgorepa raca PR	37. smrdokavra G
10. regeljc PR	38. vijeglavka G
11. močvirski lunj MG	39. siva žolna G
12. kragulj G	40. zelena žolna G
13. skobec G	41. veliki detel G
14. kanja G	42. mali detel G
15. navadna postovka G	43. poljski škrjanec G
16. jerebica G	44. kmečka lastovka G
17. prepelica G	45. breguljka PR
18. fazan G	46. mestna lastovka G
19. mokož G	47. drevesna cipa G
20. grahasta tukalica MG	48. vriskarica PR
21. zelenonoga tukalica G	49. rumena pastirica PR
22. liska G	50. bela pastirica G
23. priba G	51. siva pastirica G
24. kozica MG	52. pegam PR

53. mali slavec G	83. velika sinica G
54. stržek G	84. brglez MG
55. taščica G	85. kratkoprsti plezavček MG
56. siva pevka MG	86. kobilar G
57. šmarnica G	87. rjavi srakoper PR
58. pogorelček G	88. veliki srakoper PR
59. repaljščica G	89. šoja G
60. cikovt G	90. sraka G
61. prosnik G	91. siva vrana G
62. kos G	92. škorec G
63. brinovka G	93. domači vrabec G
64. vinski drozg PR	94. poljski vrabec G
65. carar G	95. ščinkavec G
66. močvirska trstnica G	96. pinoža PR
67. srpična trstnica PR	97. grilček G
68. rakar MG	98. laška konopeljščica PR
69. rumeni vrtnik MG	99. zelenec G
70. mlinarček G	100. lišček G
71. siva penica G	101. čižek PR
72. penica G	102. repnik G
73. črnoglavka G	103. brezovček PR
74. grmovščica G	104. kalin G
75. vrbja listnica G	105. dlesk G
76. sivi muhar G	106. rumeni strnad G
77. belovrati muhar MG	107. skalni strnad PR
78. dolgorepka G	108. trstni strnad MG
79. močvirska sinica G	109. veliki strnad MG
80. čopasta sinica PR	
81. menišček MG	
82. plavček G	

LITERATURA

Buser S. in drugi (1983): Ekskurzije naravoslovnih krožkov. Vodnik 7, Prirodoslovno društvo Slovenije, Ljubljana

Gregori J. (1975): Prispevek k poznavanju ptičev Krakovskega gozda. Varstvo narave 8, Ljubljana

Matvejev S.D., V.F.Vasić (1973): Catalogus faunae Jugoslaviae. Ljubljana

Melik A. (1963): Slovenija, Ljubljana

Ponebšek B. (1934): Slovenija na križišču selitvenih potov. I. Izvestje Ornitološkega observatorija v Ljubljani, Ljubljana

Andrej Sovinc
Ziljskega 7
61000 Ljubljana

Rudolf Tekavčič
Brezovica n.h.pri 168
61351 Brezovica

POVZETEK

1. Reka Ljubljanica s pritoki predstavlja pomembno ornitološko lokaliteto, ki je zaenkrat še precej nedotaknjena. V tem področju gnezdi 74 vrst, možnih gnezdilc je 15, 20 pa je poletnih, zimskih in preletnih gostov; skupaj torej 109 vrst, kar dokazuje pomembnost tega predela v vseh letnih časih.
2. Seznam opazovanih vrst, nikakor še ni popolen, število vrst bo gotovo še naraslo, ko se bi pričelo organizirano loviti z mrežo tudi na tem predelu.
3. Med redkimi in ogroženimi gnezdilci tega predela omenjamo predvsem pribo, kozico, pegasto sovo, brinovko, pa tudi vse redkejši prepelico in jerebico. Za goloba dupljanja, tudi gnezdilca tega predela, pa v zadnjih letih nimamo skoraj nič podatkov. Med možnimi gnezdilci so zanimivi čopasti ponirek, bela štorcklja, mala bobnarica, močvirski lunj, grahasta tukalica, trstni strnad in drugi. V bližini obravnavanega območja /Bevke/ gnezdi tudi pri nas zelo redek veliki škurh. Med zanimivejše preletne, poletne in zimske goste uvrščamo predvsem čaplje, race, skalnega strnada in laško konopeljščico.
4. Predel zaenkrat še ni neposredno ogrožen, drugače pa je z vodnimi površinami, kjer smo priča pogostemu kemičnemu zastrupljanju.
5. Zaradi velike ornitološke vrednosti tega predela predlagamo, da se prepreči vsakršne posege v krajino v širini 1-2 km ob strugi Ljubljanice od Vrhnike do Črne vasi. Nujno pa je potrebno preprečiti vsako /predvsem pa kemično/ onesnaževanje vodnih površin.

SUMMARY

1. The Ljubljanica river with its tributaries represents an important ornithological site since it is still fairly unspoilt. In this area 74 species are known to nest, another 15 species probably nest. The area is also used by summer or winter visitors and passage visitors (20 species). The total of all these species (109) indicates the importance of this area in all seasons.
2. The list of observed species, compiled by R. Tekavčič, is by no means a complete one and will certainly be extended by netting in the area.
3. Among the rare and endangered nesting birds of this area certain species deserve a special mention. These are: the Lapwing, the Snipe, the Barn Owl, the Fieldfare, the Quail and the Partridge. The last two species are getting more and more rare. There are hardly any data on the Stock Dove, which also breeds in this area. Among the probable nesting birds of interest are the Great Crested Grebe, the White Stork, the Little Bittern, the Marsh Harrier, the Spotted Crake, the Red Bunting. The immediate surroundings of the area dealt with (Bevke) is the breeding site of the Curlew, which is rarely observed in our country. Among specially interesting passage visitors, summer or winter visitors there are herons and ducks, the Rock Bunting and the Citril Finch.
4. The area is not yet directly threatened. This is not true of waters, which are often chemically polluted.
5. Because of the great ornithological importance of this area we suggest that no changes to the countryside within 1-2 km along the bed of the Ljubljanica river from Vrhnika to Črna vas should be allowed. It is also essential to prevent any pollution of water, especially chemical.

Pojavljanje rožastega škorca
***Sturnus roseus* v Sloveniji**
Occurrence of the Rose-coloured
Starling *Sturnus roseus* in Slovenia

Dne 26.5.1983 je kolega A.Knavs opazil ob Tržaški cesti v Ljubljani 3 primerke rožastih škorcev *Sturnus roseus*, ki so se hranili z zgodnje dozorelimi češnjami *Prunus sp.*. Sam sem odšel na omenjeno mesto 27.5.1983 in opazil verjetno iste tri primerke, ki so se hranili s češnjami. Ko so se najedli, so počivali med vejami, tako kot pegami v zimskem času. Ob tej priliki mi je rožastega škorca uspelo tudi fotografirati. Ti trije primerki so bili opazovani še 28. in 29.5.1983 na istem mestu, nato pa so odleteli drugam.

Rožasti škorec je azijska vrsta, ki občasno gnezditi tudi v Evropi, tako tudi na nekaterih južnih predelih Balkanskega polotoka v Jugoslaviji /Matvejev 1976/. Glavna hrana so jim v času gnezdenja kobilice *Orthoptera* in tudi plodovi. Na svojem spomladanskem popotovanju velikokrat letijo daleč izven meja razširjenosti in tam včasih tudi gnezdijo.

5. Rožasti škorec *Sturnus roseus* na češnji v Ljubljani, dne 27.5.1983 (D.Šere).

5. The Rose-coloured Starling *Sturnus roseus* on a cherry tree in Ljubljana, May 27, 1983. (D.Šere)

Omenil bi, da verjetno rožasti škorec le ni tako redka vrsta pri nas, kot to prikazujejo podatki. Zanesljivo še obstajajo neobjavljeni podatki. V tuji literaturi se stalno zasledijo podatki o pojavljanju te vrste po ostalih predelih Evrope. V glavnem ti podatki izvirajo iz meseca maja. Verjetno bi bilo potrebno posvetiti več pozornosti prvim dozorelim češnjam, s tem pa bi tudi prišli do novih podatkov o pojavljanju te vrste v Sloveniji.

Podatki o do sedaj opazovanih rožastih škorcih v Sloveniji

N ^o št.	date datum	place kraj	number število	reporter or observer pisec ali opazovalec
1.	-	Idrija	-	H.Freyer /1842/
2.	1871	Litija	-	F.Schulz /1890/
3.	jesen 1908	Maribor	1	O.Reiser /1908/
4.	maja 1911	Vipava	-	G.Sajovic/1911/
5.	1960	Lj. Barje	-	S.D.Matvejev/1973/
6.	29.5.1975	Lesce	ca.10.	Lili in Uroš Krek
7.	26.5.1983	Ljubljana	3	A.Knavs

Podatki o rožastih škorcih, katere hrani Prirodoslovni muzej Slovenije v svoji razstavnici in študijski zbirki:

N ^o št.	date/year of exhibition datum/leto razstave	place kraj	sex spol	N ^o of inv. inv. št.	giver darovalec
1.	1871	Ponovitsch	o	135	A.Auersperg
2.	1871	Ponovitsch	o	135	A.Auersperg
3.	1899	Ljubljana	o	846	A.Auersperg
4.	30.5.1907	Črnomelj	o	43	L.Ahačič
5.	30.5.1907	Črnomelj	o	44	L.Ahačič

SUMMARY

Between 26 May and 29 May the author was observing three specimens of the Rose-coloured Starling *Sturnus roseus*. The birds were occupying an early-cherry-tree and were feeding on the fruit. The rarity of the species can be noted by reference to the table on observation (above) and the table on skins (below) of the Science Museum of Slovenia. All the data but one were collected towards the end of May, which is probably related to the fact that this is the ripening time for early cherries.

LITERATURA

Freyer, H./1842/: Fauna der in Krain bekannten Säugethiere, Vögel, Reptilien und Fische, Laibach

Matvejev, S.D./1976/: Pregled faune ptica Balkanskog polustrva, SANU, Beograd

Matvejev, S.D., V.F. Vasič, /1973/: Catalogus faunae Jugoslaviae. Aves. SAZU. Ljubljana.

Reiser, O./1925/: Die Vögel von Marburg an der Drau. Graz

Sajovic, G./1912/: Ornitologične beležke za Kranjsko leta 1911. Carniola, 130. Ljubljana

Dáre Šere
Glinškova ploščad 12
61000 Ljubljana

Navadna čigra *Sterna hirundo* gnezdi v Sečoveljskih solinah

The Common Stern *Sterna hirundo* nests in the salt-works of Sečovlje

Navadna čigra *Sterna hirundo* gnezdi skoraj po vsej Evropi (razen Italije in Severne Skandinavije), na Azorih in Kanarskih otokih ter v širokem obalnem pasu severozahodne Afrike, po vsej Aziji in v Severni Ameriki. Je severno palearktična selivka. Prezimuje v Afriki, južni Aziji in Južni Ameriki.

Literatura (Matvejev, Vasič 1973) jo navaja kot gnezdilko centralne in severovzhodne Slovenije, Hrvaške, Makedonije, Srbije, Črne Gore in BiH. Gnezdi ob morskih obalah, na prodnatih in peščenih bregovih rek in jezer. Gnezdi v kolonijah.

Dne 22.6.1983 se je ekipa iz Kopra v okviru ornitološkega atlasa gnezdilke odpravila na Sečoveljske soline (03-39). Istega dne je bil pregledan starejši del solin, ob tem pa najdeno gnezdo velikega skovika *Otus scops* z dvema mladičema. Naslednjega dne je ekipa raziskala preostali del solin. Ob nasipu, vzporedno s kanalom Piketom, smo v zraku opazovali manjšo jato navadnih čiger. Že sprva je bilo njihovo vedenje sumljivo, saj so glasno kričale in se nenehno zaganjale proti nam. Kasneje, ko so na nas vrgle nekaj koščkov školjk in polžkov, smo vedeli, da morajo nekje v biližini tudi gnezditi. Po krajšem preverjanju smo na nizkem kamnitem nasipu, ki leži v enem od bazenov vzporedno s Piketom, našli 9 gnezd navadne čigre. Pet gnezd je bilo že zapuščenih, v ostalih štirih pa so bila po 3 jajca. Ker je nasip le skromno poraščen s členkarjem *Arthrocnemum fruticosum*, nam ni bilo težko najti tudi begavcev. Vseh begavcev je bilo 7, eden je bil že v celoti operjen. V literaturi piše, da gnezdo delajo le v močvirjih gnezdeče vrste, medtem ko se druge zadovoljijo le s plitvo borno nastlano kotanjico v prođu ali zemlji. Gnezda na solinah niso bila le plitva kotanjica, temveč so bila mojstrsko grajena. Gnezdo je visoko 6-7 cm, podobno velikemu pepelniku, zgrajeno izključno iz morske trave ter vgrajenimi koščki školjk in polžkov. Jajca so rumenkasta do olivno rjava, sivo do črno lisasta, velika 41x30 mm.

6. Leglo navadne čigre *Sterna hirundo* v Sečoveljskih solinah (G. Palčič).

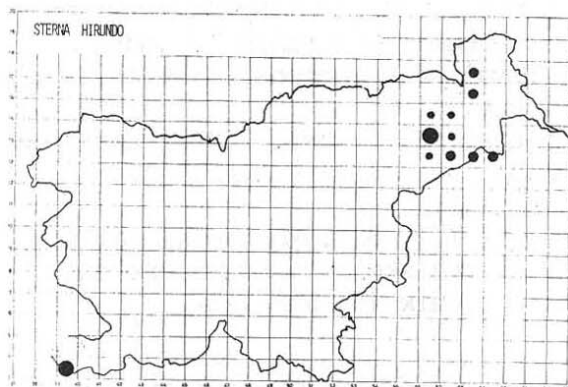
6. A clutch of the Common Stern *Sterna hirundo* in the salt-works of Sečovlje. (G. Palčič).

7. Begavec navadne čigre *Sterna hirundo* v Sečoveljskih solinah. (G. Palčič).

7. A downy young of the Common Stern *Sterna hirundo* in the salt-works of Sečovlje (G. Palčič)

Begavci so po zgornji strani rumeno-rjavi, po spodnji pa beli s črnimi lisami. Čigre so lovile v bližnjih solinarskih bazenih. Glavna hrana so jim solinarke *Aphanius fasciatus* in nekatere nižje živali. Poleg navadne čigre je na omenjenem nasipu gnezdilo še pet parov beločelih deževnikov *Charadrius alexandrinus*. Gnezdo je bila kotanjica med školjkami, nastlana z morskimi algami in vejicami posušenega členkarja. Sečoveljske soline nudijo primeren kraj za gnezdišče še nekaterim vrstam: navadni postovki, mlakarici, rumeni pastirici. Gnezditev navadne čigre *Sterna hirundo* na tem delu Slovenije (JZ) do sedaj ni bila znana, je pa splošno poznano, da ta vrsta gnezdi ponekod v Istri. Vsi ti dejavniki pa pričajo v prid zavarovanju Sečoveljskih solin, ki pa zaenkrat visi v zraku. Prav ta del, v katerem gnezdijo navadne čigre in beločeli deževnik, pa bi morali naistrotžje

1. Gnezditvena razširjenost navadne čigre v Sloveniji (vir: OAS)

1. Breeding distribution of Common Stern in Slovenia.

zavarovati ter prepovedati dostop v času gnezdenja. Gradnja cesta ob Dragonji in vedno več avanturističnih kopalcev je za ljubko čigro trda preizkušnja.

SUMMARY

A group of ornithologists discovered a new nesting site of the Common Stern in the salt-works of Sečovlje. In the breeding colony 9 nests were counted, five of which had already been vacated (the downy young were found in the vicinity) whilst there were 3 eggs in each of the remaining four. In Slovenia the nesting of the Common Stern on the coast has not been observed before. This is yet another valid reason why the deserted salt-works should be protected since other rare species, such as the Kentish Plover, also breed there.

LITERATURA

1. Geister I. (1980): Slovenske ptice. MK.
2. Gregori J. (1979): Naši ptiči. Državna založba Slovenije.
3. Uccelli d'Europa, Arnoldo Mondadori Editore.
4. Heinzel, Fitter, Parslow (1972): Pareys Vogelbuch
5. Štumberger B. (1982): Gnezditev male čigre ugotovljena tudi v Sloveniji. *Acrocephalus* št. 11-12, letnik III., str. 13.

6. Štumberger B. (1983): Nekaj primerov ogroženosti močvirskih in vodnih prebivališč *Acrocephalus* št.15, letnik IV. str.11.
7. Matvejev S., V. Vasić (1973): *Catalogus faunae, Jugoslaviae, Aves, SAZU* Ljubljana.
8. Škornik I. (1982): Škocjanski zaliv, ptičji raj skoraj v Kopru, *Proteus* št.3, letnik 45, str.123.

Vprašanja ornitološkega atlasa: Puzzles of the ornithological atlas:

Lanius minor

V letošnjem vabilu za sodelovanje pri ornitološkem atlasu sem objavil seznam spornih ali vsaj presenetljivih podatkov, zbranih v preteklih dveh letih. Pričakoval sem da se bodo poročevalci oglasili s pismom in pojasnili okoliščine, v katerih so opazovali zanimivo vrsto. Da pa nagnjenje k takemu razčiščevanju ni posebno pretirano, pove podatek, da sem doslej prejel pojasnila samo štirih ornitologov. V želji, da bi ta pogovor med sodelavci in organizatorjem atlasa vendarle zaživel, uvajamo rubriko, ki naj bi reševala nakopičena vprašanja. Kajti čas, ko bo tudi pri atlasu potrebno pristaviti piko na i, se hitro in neodložljivo bliža.

POJASNILO

Zaradi ugotovitve o gnezdenju črnočelega srakoperja v kvadrantu 13/43 se ponovno oglašam. Ker je povsem možno, da sem naredil napako pri kodiranju, navajam celoten potek opazovanja: Ptico sem prvič opazil 26. maja tik pred našo hišo, ko sem odhajal v službo. Najprej sem mislil, da gre za velikega srakoperja. Ko sem čez nekaj dni videl isto ptico leteti v povsem isti smeri, sem se odpravil za njo z daljnogledom. Najbližja razdalja, na katero sem se ji lahko približal, je bila ca. 15-20 m. Po natančnem ogledu, sem se vrnil domov in ugotovil, da ni to veliki srakoper, temveč črnočeli. Po natančnem ogledu slike na strani 213 v knjigi *živalstvo Evrope* sem ptico ponovno opazoval. Datum zadnjega opazovanja v moji beležnici je 1. junij, takrat sem vpisal tudi kodo 4, ker sem menil, da se je ptica več dni

zadrževala na istem območju.

Boris Kozinc

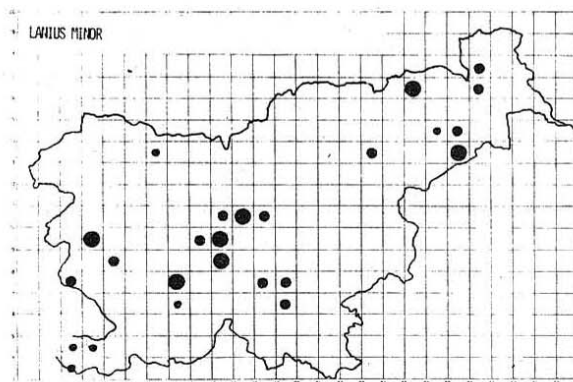
Hraše 1a, 64248 Lesce

KOMENTAR K POJASNILU

Najprej nas seveda zanima odgovor na vprašanje, kdaj se črnočeli srakoper *Lanius minor* seli skozi naše kraje. Opažanj iz tega obdobja skorajda ni, več je podatkov iz obdobja gnezdenja. Tako navaja Šere tri podatke iz gnezditvenega obdobja za Stožice pri Ljubljani, od katerih sta zanimiva predvsem dva: 20.6. (gnezdo z mladiči) in 22.6. (gnezdo z jajci). Glede na ta dva podatka bi opazovani primerek z Jesenic utegnil biti preletnik. Bolj vzpodbuden, če hočemo v jeseniškem srakoperju videti gnezdilca, je Grošljev podatek za Planinsko polje: 18.6. je črnočeli srakoper na fižolovski hranil speljanega mladiča. Podatek nam pove, da se je ta srakoper vrnil najkasneje sredi maja in bi potemtakem to lahko pripisali tudi onemu z Jesenic. Toda ker pravi Kozinc, da ga po 1. juniju ni več videl - bi ga pa zagotovo videval, če bi ostal, saj ga je opazoval pred domačo hišo - smemo z gotovostjo sklepati, da je bil opazovani primerek črnočelega srakoperja zakasneli preletnik ali pa osebek brez para. Primernejša kot koda C4 je vsekakor koda B1. Pa še nekaj: Iz karte razširjenosti je videti, da se črnočeli srakoper drži jugovzhodnega, toplejšega predela Slovenije.

Slika 1: Razširjenost črnočelega srakoperja v Sloveniji (vir. OAS).

Figure 1: Breeding distribution of Lesser Grey Shrike in Slovenia.

Iztok Geister

Iz ornitološke beležnice

From the ornithological note-book

Namen, tako za urednika kot za bralce zelo privlačne rubrike REDKE VRSTE, je bil od vsega začetka jasen: vzpodbujati opazovanje in zapisovanje redkih vrst ptic. Proti pričakovanju so se pričakovanja še prehitro izpolnila. O nekdanj zelo redkih vrstah zdaj beremo vse pogosteje, kar seveda ne pomeni nič drugega kot to, da več in bolje opazujemo, kot smo včasih, in da to tudi pridno objavljamo. Tako je napočil čas, ko se je bilo potrebno vprašati, katera vrsta je za nas še redka vrsta. To pa so vprašanja, ki presegaajo dnevno optiko urednika, merila za to, kaj je redka vrsta in kaj ne, bo upajmo, določila posebna društvena komisija za redkosti. Tako se je sicer uspešna rubrika dokaj hitro izjalovila, ljubše mi je zapisati, da se je njeno poslanstvo izpolnilo. Naj si bo tako ali drugače, novice je potrebno še naprej objavljati in zato smo se odločili, da rubriko REDKE VRSTE priključimo rubriki IZ ORNITOLOŠKE BELEŽNICE. Zato pa bomo tej rubriki vdihnili novo podobo, ki bo dopuščala tudi objavo fotograf-skih dokumentov o opazovanih vrstah. Pišite torej tako o redkih kot pogostih vrstah, priložite fotografijo, če jo imate, vse bomo objavili v naši prenovljeni rubriki.

Urednik

POLARNI SLAPNIK *Gavia arctica*

Dne 18.XI.82 je bil v kraju Godovič opažen primerek polarnega slapnika *Gavia arctica*. Bil je tako oslabljen, da ni mogel leteti niti se gibati po tleh. Žal pa je po nekaj urah onemogel poginil.

Žgavec Viljem
Godovič 43, 65280 Idrija

BELA ŠTORKLJA *Ciconia ciconia*

18.5.1983 sem okrog desetih dopoldne dalj časa opazoval dve beli štorcklji *Ciconia ciconia*, ki sta se pasli na pokošenem travniku blizu hlevov

kmetijskega posestva KŽK v Hrastju pri Kranju. Isti dan okrog treh popoldne in naslednji dan okrog devetih dopoldne je bilo videti spet na istem kraju po eno štorckljo.

Ob tem opazovanju je gotovo zanimivo, da sem skoraj natanko pred dvema letoma (21.5.1981) videl dve pasočki se štorcklji prav tako v bližini Kranja, ob glavni cesti Kranj-Ljubljana (glej *Acrocephalus* let. II, št. 8-9 !).

Jurij Kurillo
Vrečkova 5, 64000 Kranj

RIBJI OREL *Pandion haliaëtus*

Na akumulacijskem jezeru Pernica sem dne, 31.3.83 opazoval zelo redkega ribjega orla. Sedel je na kolu sredi jezera in trgal ulovljeno ribo. Z daljnogledom se je dobro videla bela spodnja stran in skoraj bela glava s široko črno očesno marogo. Gornji del telesa je imel črno-rjave barve. Peruti je imel daljše kot rep, kar nedvomno potrjuje ugotovitev. Orlo je opazil že dan poprej prijatelj bilog Andrej Jež, ko se je mučil ob jezeru. Kot je znano ribji orel v Sloveniji ni gnezdilec, ustavlja pa se ob selitvi. Umetno akumulacijsko jezero v Pernici je bogato z ribami, kar ustreza ribjemu orlu, saj se hrani izključno z njimi. Jezero je pomemben vodni biotop, saj se na njem ustavljajo številne selivke na svoji poti. Dne 2.4.83 sem ponovno obiskal Perniško jezero, vendar ribjega orla nisem več opazil.

RJAVI LUNJ *Circus aeruginosus*

Pri opazovanju orla sem zagledal še rjavega lunja, samca in samico. Samica je kmalu odjadrala proti bližnjim gričem na severu, samec pa je venomer krožil nad jezerom in večkrat posedel na otočke zemlje in vej, štrleče iz vode. Je zelo vitke postave, samec ima konce perutnic črne s širokim belo sivim pasom v sredini. Leta zelo nizko. 2.4.83 sem ponovno videl samca.

Franc Bračko
Lovska 53, 62000 Maribor

BELKA *Lagopus mutus*

8.2.1983 sem se smučal na Krvavcu. Opazoval sem le planinske kavke *Pyrrhocorax graculus* in dve vrsti sinic. Toliko bolj pa sem bil presenečen,

ko je le nekaj metrov pred mano ob vlečnici Njivice vzletelo pet belk in se kakih sto metrov naprej zopet spustilo k tlom. Zanimivo je bilo opazovati sicer tako plašne koconoge kure na mestu, kjer kar mrgoli smučarjev.

Peter Trontelj
Cesta na Laze 27, 61000 Ljubljana

SVILNICA *Cettia cetti*

26.12.1982 sva s kolegom D.Černetom v trstičju pod lovsko hišo v Dragi pri Igu slišala "eksplozivno" oglašanje svilnice. Za hip sva celo videla temno rjavo ptico, ki je letela nad poležanim trstjem. Ko sva se kasneje vračala mimo ribnika Rakovnik, sva še enkrat slišala glas svilnice. Tega dne snega skoraj ni bilo več, zjutraj je bila temperatura okoli ničle, kasneje pa je sijalo sonce. Naslednje dni je pritisnil hud mraz, zapadlo pa je tudi nekaj snega. Svilnice kasneje nisem več opazoval.

TRSTNI CVRČALEC *Locustella luscinioides*

Letos sem prvič slišal petje trstnega cvrčalca v Dragi pri Igu 29.5.1983. Isti dan sem tudi ujel samico z valilno plešo. Kasneje petja nisem več slišal. Možno je, da samec kasneje ni več pel, saj verjetno ni imel tekmecev. Žal zaradi študijskih obveznosti letos nisem mogel tako pogosto zahajati v Drago. Naj dodam, da sem 27.7. in 9.8.1983 ujel dva mladiča trstnega cvrčalca.

TAMARISKOVKA *Acrocephalus melanopogon*

27.7.1983 sem v trstičju pod lovsko hišo v Dragi pri Igu ujel dva mladiča tamariskovke, vendar je kasneje eden ušel iz mreže. 16.8.1983 pa sem v trstičju ribnika Rakovnik ujel še enega mladiča. Glede na ustreznost biotopa in na dejstvo, da se tamariskovke selijo šele oktobra, dopuščam možnost, da je letos tamariskovka gnezdila v Dragi pri Igu.

Andrej Sovinc
Ziljskega 7, 61000 Ljubljana

SRPIČNA TRSTNICA *Acrocephalus scirpaceus*

Dne 15.6.1983 je kolega M.Štangelj v Črnečah pri Dravogradu našel v trstičevju gnezdo srpične trstnice s tremi

mladiči/starimi, en teden/in enim jajcem. Sam sem našel dve gnezdi, ki sta bili skoraj končani. V enem izmed teh dveh gnezd sem našel 4.7.1983 štiri jajca, naslednji dan pa že tri mladiče in eno jajce. Ta dan sem našel še eno gnezdo z dvema odraslima mladičema, eno gnezdo pa je bilo videti dokončano. V tem gnezdu sem 10.7.1983 našel že štiri jajca. Po moji oceni je gnezdilo v tem trstičevju letos najmanj 20 parov. Kot zanimivost bi dodal, da sem 4.9.1982 na tem mestu opazil in kasneje ujel mladiče srpične trstnice, ki so jih starši še hranili

Dare Šere
Glinškova ploščad 12, 61000 Ljubljana

TAŠČIČNA PENICA *Sylvia cantillans*

12.4.1983 sem se odpravil v bližino stavbe podjetja INTEREUROPA v Koprju, z namenom da bi odkril gnezda kosov in ostalih ptic pevk. Med iskanjem po drevsiah sem naletel na samca taščične penice, ki je skakljal po cedri in se tiho oglašal. Ker sem to penico opazoval že lansko leto v aprilu, obstaja možnost da ta vrsta na omenjenem mestu tudi gnezdi (glej tudi prispevek D.Šereta v št.3 (1980) str.47, Urednik).

Goran Palčič
Burlinova 6, 66000 Koper

ČRNOGLAVKA *Sylvia atricapilla*

Ob prvi močni odjugi dne, 26.2.83 sva z S. Beloglavcem hodila ob Dravi v Dupleku pri Mariboru ter opazovala prve vračajoče se selivke. Tako sva med belo omele na lipi opazila par (samca in samico) črnoglavke. Ptici sta obirali plodove omele. Bila sva zelo presenečena ob tako zgodnjem prihodu črnoglavk, saj je bilo še 15 cm snega in mrzlo.

Franč Bračko
Lovska 53, 62000 Maribor

RUMENOGLAVI KRALJIČEK *Regulus regulus*

17.4.1983 sem na smreki tik ob strehi počitniške hišice v Podljubelju opazil samico rumenoglavega kraljička, ki je znašala gnezdo. Gnezdo je bilo na koncu smrekove veje kakih 7m od tal. Samček z obročkom je v bližini pel; verjetno je bil to osebek, ki sem ga ujel in obročkal 13.3.1983 v neposredni bližini gnezdišča in sem ga kasneje še večkrat opazil. Kasneje so bili v gnezdu mladiči.

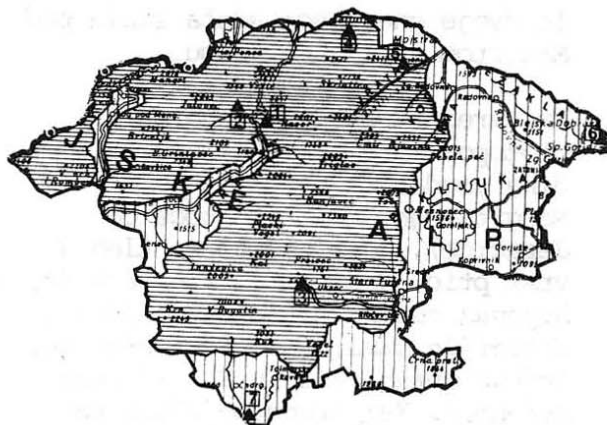
Andrej Sovinc
Ziljskega 7, 61000 Ljubljana

Ornitološki atlas Triglavskega narodnega parka

Ornithological atlas of the national park of the Triglav

POROČILO O RAZISKAVI

- Po programu raziskav ornitofavne TNP smo v letu 1983 kartirali gnezdilke po metodi ornitološkega atlasa. TNP obsega 13 kvadrantov v izmeri 10 x 10 km.
- Rezultati kartiranja so prikazani pikčasto (glej prilogo), pri čemer pomeni največja pika nedvomno, srednje velika verjetno in najmanjša pika možno gnezditev vrste v danem kvadrantu.
- Za področje TNP (zelena meja) je bilo ugotovljenih 107 različnih vrst gnezdečih ptic. Če bi upoštevali rastersko mejo, bi bilo število še nekoliko večje.
- Po posameznih kvadrantih smo ugotovili naslednje število vrst: (rang lestvica) 12/41=91, 14/41=77, 14/40=76, 13/42=71, 13/41=68, 14/39=52, 13/39=46, 14/42=46, 13/40=40, 13/38=39, 12/40=38, 13/40=36, 12/39=37. Slika absolutnega števila vrst v posameznem kvadrantu je pogojena predvsem z nekaterimi objektivnimi danostmi. Tako sta npr. kvadranta 13/39 in 13/40 v parkovem delu tipična visokogorska kvadranta brez dolin. Kvadranti 11/40, 13/38 in 14/42 segajo v TNP le z delom ozemlja.
- Od 107 vrst jih je bilo 18 ugotovljenih v vseh 13 kvadrantih. To so: *Turdus merula*, *Turdus philomelos*, *Fringila coelebs*, *Pyrrhula pyrrhula*, *Lanius collurio*, *Sylvia atricapilla*, *Phylloscopus collybita*, *Cuculus canorus*, *Anthus trivialis*, *Motacilla alba*, *Phoenicurus ochruros*, *Prunella modularis*, *Cinclus cinclus*, *Erithacus rubecula*, *Troglodytes troglodytes*, *Motacilla cinerea* in *Drycopus martius*. Med njimi je nekaj tipičnih euroekih vrst in nekaj vrst, ki so splošno razširjene v smrekovem gozdu in ob potokih.
- Od 107 vrst jih je bilo 13 ugotovljenih le v enem samem kvadrantu. To so: *Pernis apivorus*, *Asio otus*,

Slika 1: Ozemlje Triglavskega narodnega parka.

Figure 1: The territory of the national park of the Triglav

Aegolius funereus, *Streptopelia turtur*, *Columba livia*, *Scolopax rusticola*, *Alectoris greaca*, *Apus melba*, *Caprimulgus europeus*, *Alcedo atthis*, *Picoides trydactylus*, *Alauda arvensis* in *Phylloscopus bonelli*. Pri vrednotenju njihove relativne redkosti moramo razlikovati več kategorij.

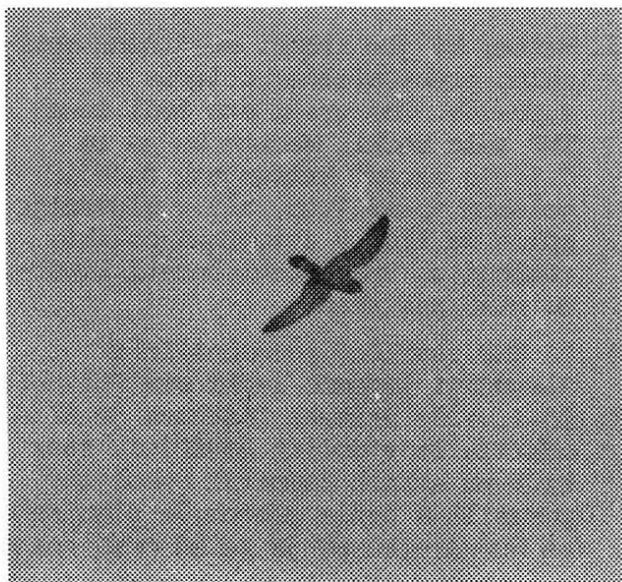
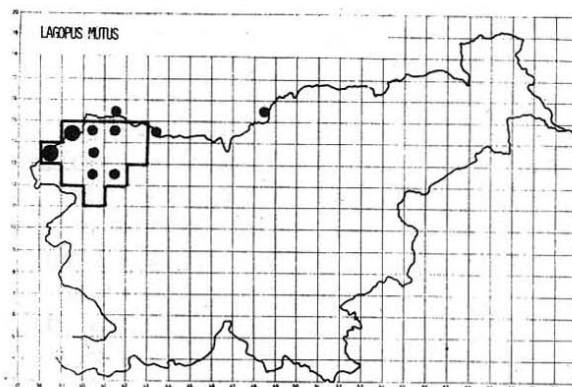
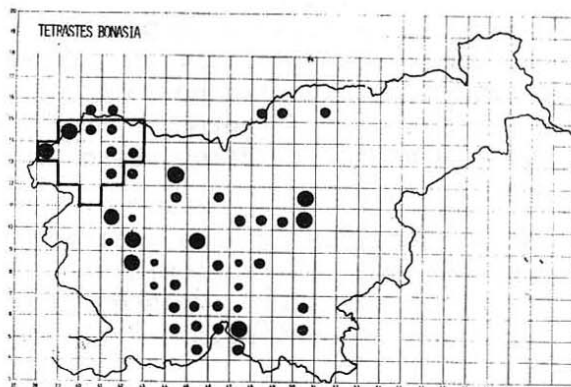
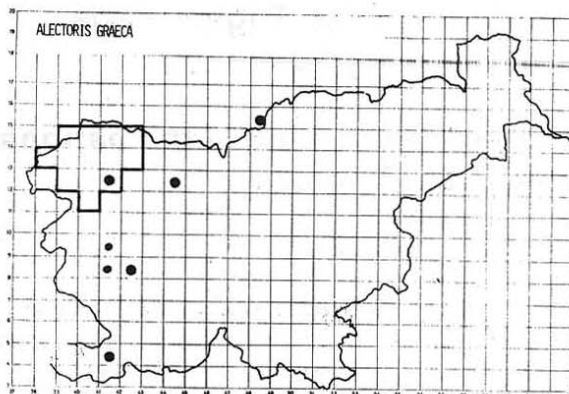
- Vrste, ki jim TNP ne nudi ustreznih prebivališč in tu naseljujejo le pesimalne habitate, ja pa zanje več optimalnih habitatov zunaj TNP: *P. apivorus*, *A. otus*, *A. atthis*, *A. arvensis*, *S. rusticola*, *S. turtur* in *S. europeus*.
- Vrste, ki jim visokogorski smrekov gozd nudi optimalno prebivališče: *P. trydactylus* in *A. funereus*. Avtohtonega smrekovega gozda je pri nas zelo malo, zato sta ti dve vrsti pri nas zelo redki.
- Vrste, ki jim kraški svet nudi optimalno prebivališče: *C. livia* in *A. greaca*. Obe vrsti sta tudi zunaj TNP zelo redki. Medtem ko je za *C. livia* zaradi križanja z domačim golobom vprašljivo, ali v Sloveniji sploh še živi v avtohtoni obliki, razlogi za upad številčnosti katone niso raziskani.
- Za TNP resnično pomembni in v Sloveniji izjemno redki sta *P. bonelli* in *A. melba*. Hribska listnica je bila odkrita le v dolini Bavščici, kjer živi na strmih kamnitih pobočjih, poraslih s črnim gabrom. Za planinskega hudournika pa je že od prej znano

le dvoje gnezdišč: Rdeča skala pod Mangrtom in stena v Ospu.

7. Pri vrednotenju visokogorskih biotopov moramo z ornitološkega vidika poudariti predvsem pomen Mangrtskega sedla (od kočice do Jeračice), kjer gnezdi na tleh 7 vrst ptic *Montifringilla nivalis*, *Lagopus mutus*, *Prunella collaris*, *Motacilla alba*, *Oenanthe oenanthe*, *Anthus spinoletta* in *Phoenicurus ochruros*. Ker trenutno vlada na sedlu turistični pat (koča je zaprta, bivač v razsulu), je potrebno pravočasno, predvsem pa pred morebitno ponovno oživitvijo turizma, pripraviti poseben varstveni režim.
8. Če bi hoteli dobiti natančnejšo sliko distribucije gnezdišč v TNP, bi morali v prihodnjih letih skartirati ornitofavno tega področja v mreži 5 x 5 km.
9. Poleg podatkov iz letošnjega leta smo upoštevali podatke ornitološkega atlasa iz obdobja 1979-82. Od literature smo upoštevali le podatke za 9 vrst iz italijanskega ornitološkega atlasa iz istega obdobja, ki v dveh kvadrantih meji s TNP.

Priloge: 107 kart razširjenosti.

Iztok Geister
Naklo 246, 64202 Naklo

Skrivnostna fotografija Mystery photograph

Pticia iz slikovne uganke v 15. št. je samica male bobnarice (foto I. Geister). Čeprav velja med vsemi čapljami za najmanj ogroženo, po podatkih ornitološkega atlasa le ni tako pogosta kot smo mislili.

Nove knjige New books

BIRDS OF PREY OF BRITAIN AND EUROPE
Ian Wallace
Oxford University press 1983

FLIGHT IDENTIFICATION OF EUROPEAN
RAPTORS
R.f.Porter, Ian Willis, Steen
Christensen, Bent Pors Nielsen
T.A.D.Poyser 1981

Ker ne gre v naši rubriki nove knjige za prikaz in ne za oceno knjig, torej predvsem zato, da bralce navdušimo za knjige, ki zapolnjujejo neko vrzel v naši zavesti o potrebnosti nekaterih ornitoloških temeljnih kamnov, hočemo tokrat dva takšna kamma povezati v fundament, ki naj bi nosil zgradbo našega prepoznavanja ujed. O brezdomstvu našega poznavanja najbrž ne gre izgubljati besed.

Knjigi se razlikujeta že na prvi pogled: v prvi, Ujede Britanije in Evrope, so ujede prikazane v barvah, v drugi Prepoznavanje evropskih ujed v zraku, pa le v črno beli tehniki. To pa zagotovo ni pravi razlog zato, da vam priporočam, da barvno knjigo prvo vzamete v roke. V priročniku za prepoznavanje ujed v zraku so ujede naslikane le v letu, odzgoraj in odspodaj. V tej, ki vam jo priporočam kot prvo, pa so naslikane tudi v klasični stoječi drži, kar je za začetnika bolj zanimivo. Slike ujed v zraku so brez podpisov, posamične slike so označene le s številkami, tako da skačeš z enim očesom z besedila na sliko ali obratno, kar je vsekakor učinkovita zapomnjevalna metoda. Besedilo je izključno primerjalno.

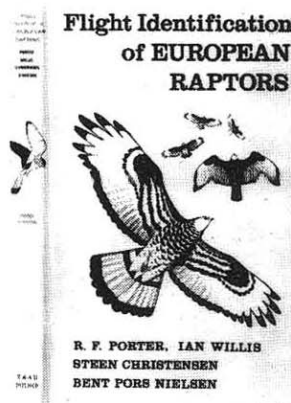
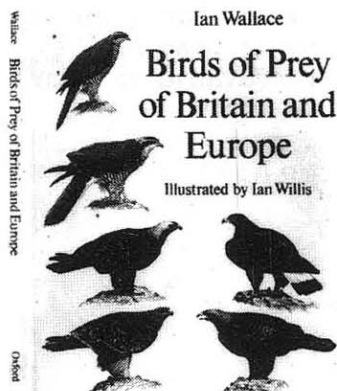
V zahtevnejšem priročniku za prepoznavanje ujed v zraku je vsaka od 38 vrst evropskih ujed predstavljena posebej z besedilom in risbo v letu, odzgoraj in odspodaj v spolno zrelem, mladostnem in če je potrebno tudi v spolno nezrelem stadiju. Kjer se spola ločita na pogled, je tudi ta razlika nazorno prikazana. Besedilo je tridelno: sprva je govor o silueti, zatem o načinu leta in nazadnje o problemih prepoznavanja. Največji del

besedila, in v tem se kaže izjemnost te knjige, pa je zajet v podpisih k slikam, ki so pravcate strokovne razprave na primerjalni osnovi.

Slikovno primerjavo omogočajo uvodne strani k vsaki sorodstveni skupini ujed, kjer so zamenljive vrste prikazane skupaj, z besedilom, ki je kratek povzetek prej omenjenih poglobljenih prikazov. Poslastica knjige so siluete prečnega prereza drsečega leta z različevalno izraženimi značilnostmi v drži peruti.

V soglasju s popotnico, da je delo (kljub bibliofilsko očarljivi izvedbi) mišljeno predvsem kot delovni priročnik, se ta izjemna knjiga končuje s 96 fotografijami ujed v letu. Če imate doma zanimivo fotografijo prepoznane ali neprepoznane vrste ujede, jo pošljite na naslov založnika in skoraj prepričan sem, da jo bodo v naslednji izdaji upoštevali. Tako sveža in aktualna je namreč problematika prepoznavanja ujed. Najbrž bi bilo odveč ugibati zakaj. Ne nazadnje zato, ker nam ponuja na koncu knjige objavljeni pregled pravnega statusa ujed v evropskih državah. Tudi naše.

Iztok Geister
Naklo 246, 64202 Naklo

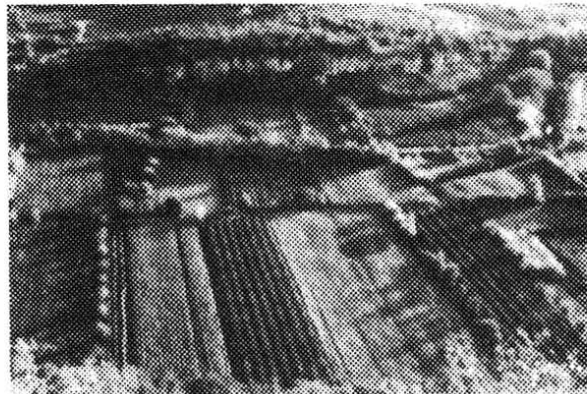
Društveni izlet v Bobovek The Association's trip to Bobovek

Lepo, prelepo, jasno in nenavadno hladno vreme je opravilo svoje. Skromnih 6 udeležencev izleta niso mogle ogreti še bolj skromne 3 opažene vrste: plašica, bičja trstnica in liska. Vse tri so bile na preletu, s tem, da se je obdobje preleta plašice in liske že iztekalo, bičje trstnice pa se je šele pričevalo. V letošnjem suhem in vetrovnem aprilu preletniki niso bili naklonjeni Bobovku, kjer je sicer prav v tem mesecu največ videti. Vendar, in to velja za Bobovek nemara bolj kot za katerikoli drug kraj, le v slabem vremenu. O zvezi med vremenom in preletom pripravljam prav na bobovski izkušnji predavanje za leto 1984. Še prej pa vas vabim da neposrečeni izlet v prihodnjem aprilu ponovimo pod geslom: "dobimo se v dežju".

Iztok Geister
Naklo 246, 64202 Naklo

Društveni izlet v dolino Dragonje The Association's trip to the Valley of Dragonja

5.3. smo se odpravili k spodnjemu toku reke Dragonje. Bilo nas je le šest, a iz vseh koncev Slovenije. Iz avtobusa smo izstopili pri Sečovljah, nato pa smo krenili navzgor ob Dragonji. Kadar kdo omeni Dragonjo in Sečovlje, se ornitologom takoj prikažejo Sečoveljske soline, izjemen biotop pri nas za ptičje gnezdilce in selilce. Biološko in hidrološko pa ni zanimiv le ta spodnji del Dragonjinega toka, temveč tudi njen zgornji del. Menim, da smo ob njem pričakovali več zanimivosti, kot smo jih videli na izletu. V ornitološki beležki so ostale zapisane predvsem vrste, značilne za kulturno krajino (zelena žolna, detel, siva pevka), in martinci, ki so se zadrževali ob blatnem bregu Dragonje. Ob Dragonji smo šli do Stene, edinega mesta v obalnem območju Slovenije, kjer so apnenčasta tla. Nad 5 metrov visoko previsno steno rastejo nekatere sredozemske rastline, ki imajo tukaj edino rastišče v Sloveniji. Od le-teh je cvetela rdečkasta *Anemone hortensis*. Mesec pozneje so biologi na steni videli tudi veliko uharico, pod steno pa so našli njene izbljuvke. Mi te sreče nismo imeli. Vrnili smo se že v zgodnjih popoldanskih urah, saj so nam bile avtobusne zveze Sečovlje-Koper-Ljubljana zelo nenaklonjene, iz Ljubljane pa so morali trije naši prijatelji še potovati v Maribor. Naj nam bodo za vzgled!

Rado Smerdu
Bilečanska 5, 61000 Ljubljana

XIX Congressus Internationalis Ornithologicus

PRVO OBVESTILO

Na XVIII mednarodnem ornitološkem kongresu v Moskvi je mednarodni ornitološki komite sprejel povabilo Narodnega muzeja prirodoslovnih znanosti Kanade in kanadske ornitološke skupnosti, da naj bi bil XIX kongres v Kanadi. Kongres bo v Ottawi, Kanada, od 22-29. junija 1986. Za predsedujočega je bil izbran dr. prof. Klaus Immelmann (Zahodna Nemčija), za generalnega sekretarja pa dr. Henri Quellet (Kanada).

Podrobnosti o splošnem in znanstvenih programih, ekskurzijah in drugih dejavnostih med kongresom bodo objavljene kasneje.

Vsi, ki so zainteresirani za udeležbo na kongresu naj to sporočijo sekretariatu, da bodo prejeli nadaljna obvestila in prijavnice. Vsa korespondenca naj bo naslovljena na naslov: The Secretary-General, dr. Henri Quellet, XIX Congressus Internationalis Ornithologicus, National Museum of Natural Sciences, National Museums of Canada, Ottawa, Ontario, Canada, K1A 0M8.

VSEBINA

CONTENTS

"Rdeča knjiga" ogroženih vrst ptičev	25	"The Red Book" of endangered bird species
Prispevek k poznavanju ptic s področja reke Ljubljanice s predlogom za zavarovanje	26	Contribution to the data on bird life in the area along the Ljubljanica river and a proposal for its protection
Pojavljanje rožastega škorca <i>Sturnus roseus</i> v Sloveniji	31	Occurrence of the Rose-colored Starling <i>Sturnus roseus</i> in Slovenia
Navadna čigra <i>Sterna hirundo</i> gnezdi v Sečoveljskih solinah	32	The Common Stern <i>Sterna hirundo</i> nests in the salt-works of Sečovlje
Vprašanja ornitološkega atlasa: <i>Lanius minor</i>	34	Puzzles of the ornithological atlas: <i>Lanius minor</i>
Iz ornitološke beležnice <i>Gavia arcticus</i> , <i>Ciconia ciconia</i> , <i>Pandion haliaëtus</i> , <i>Circus aeruginosus</i> , <i>Lagopus mutus</i> , <i>Cettia cetti</i> , <i>Locustella luscinioides</i> , <i>Acrocephalus melanopogon</i> , <i>Acrocephalus scirpaceus</i> , <i>Sylvia atricapilla</i> , <i>Sylvia cantillans</i> , <i>Regulus regulus</i>	35	From the ornithological note-book <i>Gavia arcticus</i> , <i>Ciconia ciconia</i> , <i>Pandion haliaëtus</i> , <i>Circus aeruginosus</i> , <i>Lagopus mutus</i> , <i>Cettia cetti</i> , <i>Locustella luscinioides</i> , <i>Acrocephalus melanopogon</i> , <i>Acrocephalus scirpaceus</i> , <i>Sylvia atricapilla</i> , <i>Sylvia cantillans</i> <i>Regulus regulus</i>
Ornitološki atlas Triglavskega narodnega parka	37	Ornithological atlas of the national park of Triglav
Skrivnostna fotografija	38	Mystery photograph
Nove knjige	39	New books
Društveni izlet v Bobovek	40	The Association's trip to Bobovek
Društveni izlet v dolino Dragonje	40	The Association's trip to the Valley of Dragonja
XIX Congressus Internationalis Ornithologicus - prvo obvestilo		XIX Congressus Internationalis Ornithologicus - First Announcement